

KULTURMILJÖ
HALLAND

FEMSJÖ SKOLA

Renovering av tak och veranda

Britt-Marie Lennartsson

DOKUMENTATION AV EN RENOVERING

Femsjö Skola, Femsjö Prästgård 2:2, Femsjö socken, Hylte kommun

2014:23

OMSLAGSBILD	2014-74-27
FOTO	Britt-Marie Lennartsson, Kulturmiljö Halland
TEXT	Britt-Marie Lennartsson
DIARIENUMMER	2014-14

RAPPORT ÖVER RENOVERING

Femsjö skola, Femsjö socken, Hylte kommun

D nr 2014-14

Lst d nr 434-608-14

Britt-Marie Lennartsson

Under hösten 2014 har renoveringsarbeten utförts på Femsjö skola. Ägaren Stiftelsen Femsjö skola har vid renoveringen erhållit bidrag från Länsstyrelsen till de antikvariska överkostnaderna. Bidraget förutsätter att arbetena utförs i samråd med antikvarisk medverkande, Kulturmiljö Halland och i enighet med Länsstyrelsens anvisningar.

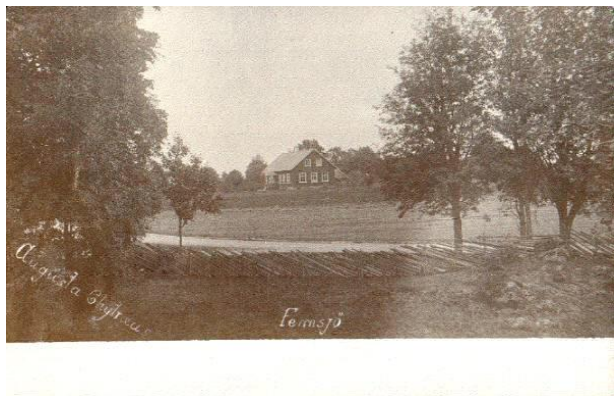
Arbetena har utförts av G:sons Bygg, Simlångsdalen. Den antikvariska medverkan har utförts av bebyggelseantikvarie Britt-Marie Lennartsson, Kulturmiljö Halland, som även ansvarat för föreliggande rapport. Arkivmaterialet förvaras hos Kulturmiljö Halland, Bastionsgatan 3, d nr 2014-14.

Historik och beskrivning

Byggnaderna ligger samlade i centrala byn vid kyrkan och prästgården. Folkskolan byggdes 1878-79; en stor timrad byggnad på stengrund, klädd med faluröd panel, vitmålade snickerier. En intressant detalj är de bevarade fönstren med dekorativ infattning i lärarbostaden medan skolsalens fönster behållit sin storlek med fått en modernare T-postindelning och enklare foder vid en renovering på 1954. Centrerat på husets framsida finns en vacker öppen veranda.

Skolsalens karaktär är bevarad såtillvida att golvet vid katedern ännu är upphöjt, kateder och svarta tavlan finns kvar liksom fast skåpsinredning som troligtvis fick sin utformning vid renoveringen 1954. I övre planet på folkskolan finns även inredning och kök kvar från tiden då skolbespisningen var inrymd här. Även köket är strakt präglad och bevarat sedan renovering på 1950-talet. Intill folkskolan ligger den f.d. småskolan.

Delar av skolbyggnaderna är, liksom stiftelsens övriga byggnader, hyreslägenheter, vilket också är en viktig funktion för livet i orten. Femsjö har idag ett stort antal besökare; skolor, turister och boende i vandrarhem. Besökarna vill bl.a. uppleva den genuina kyrkbyn, kyrkan med medeltida anor, Elias Friesminnet samt naturslingor som anlagts i Elias Fries anda. Det finns även slingor för cykelturism. Stiftelsens byggnader spelar en viktig roll i besöksnäringen då de f.d. skolbyggnaderna används som samlingslokaler, vandrarhem, museum samt en nybyggd paviljong som utformats som ett kombinerat museum/informationscentrum och grillplats.

Femsjö skola 1901 och 1958, <http://www.hyltevykort.se/>

Femsjö kyrka och skola omkring 1930 och 1950, <http://www.hyltevykort.se/>

Kulturhistoriskt värde

Femsjö kyrkby är ett riksintresse för kulturmiljövården enligt miljöbalken som välbevarad kyrkbymiljö med skola, medeltida kyrka, kyrkstall, prästgård och äldre gårdar mm. Vid prästgården finns en minnessten och ett museum över bygdens store son Elias Fries, som var framstående botanist och mykolog under 1800-talet, men även filosof, lärare, akademiledamot och riksdagsman.

Skolbyggnaderna är en viktig del av riksintresset, genom sin placering vid kyrkan centralt i miljön samt genom sin f.d. funktion, men även genom sin nuvarande funktioner som samlingslokaler och vandrarhem. Byggnaderna är välbevarade och har klass B i inventeringen för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse i Hylte kommun med byggnadshistoriskt, samhällshistoriskt, miljöskapande, identitetsvärde, autenticitet och pedagogiskt värde. Det är därför av stor vikt att byggnaderna bevaras och renoveras varsamt för att bibehålla husens eget värde men även för hela kulturmiljön i Riksintresset.

Skadebild

Taken på ovan nämnda byggnader är i behov av underhåll. Återkommande läckage har uppstått, framför allt kring takkupor och rännalar. Taken är idag täckta med betongpannor vilket inte är överensstämmande med byggnadernas karaktär och kulturhistoriska värde. Verandan på folkskolans framsida är svårt rötskadad. I en första etapp under 2014 avses taket på folkskolan läggas om då det är i sämst skick. Under 2015 planeras omläggning av taken på småskolan samt jordkällaren/garaget och f.d. tvättstugan/stallet vid prästgården.

Utförda arbeten

Arbetena har i korthet har bestått av:

Betongpannor har tagits bort. Det gamla sticktakets finns kvar men visade sig vara i dåligt skick, främst i rännalar och vid takfot. Det har ändå sparats som ett tidsskikt, och borstats rent från löst material. Innan låg läkten direkt på stickorna. Då dessa var i så dåligt skick, och man ville vara säker på ett tätt tak, täcktes de nu in med en underlagsduk, Matak MB 380, en slitstark, flexibel duk, som kan följa med i ev. rörelser i den gamla träbyggnaden. Ovanpå duken lades bär- och ströläkt och slutligen takpannor av tvåkupigt rött lertegel från Vittinge.

Takkupans lutning på framsidan av byggnaden, är ca 13-14 grader, och tegelpannor kräver ca 22 grader enligt byggnormen idag. Pga. den låga lutningen täcktes denna in med röd bandplåt.

En senare tillkommen takkupa mot baksidan med pulpettak, hade diverse problem; den var otät och läckte samt var oisolerad och släppte ut värme och orsakade i sin tur problem med istappar och isbeläggning på entrén till bostaden nedanför. All råspont fick bytas på taket. Taket i kupan isolerades vilket medförde en ökad höjd med ca 12 cm. Även denna kupas har täckts med bandplåt, pga låg lutning. Den äldre takkupan/frontespisen på baksidan har dock täckts med tegelpannor likt övrigt tak. Takfoten längs kupan försågs med en hängränna, vilket inte funnits tidigare, för att leda bort regnvatten.

Även sidorna på takkuporna har klätts med ny träpanel, varierade bredder, målats med röd slamfärg. Väggarna i kupan på baksidan försågs dessutom med isolering. Takkupor och gavlar har försetts med nya vindskivor, i hela längder utan skarvar. Vindskivorna har målats vita.

Rötskadade delar på verandan har tagits bort och ersatts med nya delar, i exakta dimensioner och profiler som den gamla. Nya stål har tagits fram för att kunna hyvla fram de rätta profilerna. De nya delarna är

tillverkade i ek, som oljats, för att bli så beständigt som möjligt. Stolparna har placerats på en liten distans från golvet och fästs med rostfri dubb. Verandan kommer att målas med vit linoljefärg under våren 2015.

Även taket över verandan, liksom över en entré på södra gaveln har fått en täckning av rött lertegel.

Skorstenarna har klätts om med röd plåt, i samma ton som taket, istället för de tidigare svarta. Plåtinklädnaden är också av enklare modell.

Foton

Foton är tagna digitalt. Originalbilder förvaras i arkivet hos Kulturmiljö Halland, Bastionsgatan 3 i Halmstad. Följande filmer i arkivet innehåller fotografier som visar Femsjö Prästgård före, under och efter denna renovering:

Film nr	Datum	Fotograf
2014-73	2014-01-08	Britt-Marie Lennartsson
	2014-09-23	Britt-Marie Lennartsson
	2014-11-10	Britt-Marie Lennartsson

Foto innan renoveringen

F.d. Folkskolans fram- och baksida.

Verandan på södra gaveln, med betongpannor. Verandan på framsidan såg vid första anblick fin ut.

Det fanns dock svåra rötskador på verandan.

Foto under renoveringen

Betongpannorna togs ned, sticketaket täcktes in med dunderalgspapp och läktades om. Takkupan fick ny panel runt om.

Taket på den lägre takkupan, med pulpettak, på husets baksida, höjdes, täcktes om och fick ny panel.

Foto efter renoveringen

Byggnaden har nu fått rött lertegel över alla takfall, utom de mindre takkuporna med pulpettak. De hr klätts med bandplåt. Skorstenarna har klätts in med röd plåt.

Även den lilla verandan på södra gaveln har fått tegelpannor.

Frontespisen på baksidan har fått ny panel på sidorna, istället för den rötskadade.

Verandan är återställd; rötskadade delar har ersatts med nya i samma dimensioner och utseende, men i ek. Målning kommer ske under våren 2015.

Nya stål har tillverkas för att nya lister skulle kunna tillverkas, med samma utseende som de gamla.

Postadress: Bastionsgatan 3 | 302 43 Halmstad | Tel: 035-19 26 00
Fax: 035-19 26 26 | E-post: kansli@kulturmiljohalland.se | Hemsida: www.kulturmiljohalland.se
